

เทศน์เช้า วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๙

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เอานะ เรามีหนังสือใหม่เอานะ เมื่อวานเอาหนังสือมาส่ง ธรรมะเก็บตก ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ เมื่อวานเปิดอ่านไป ธรรมะเก็บตก ๑๐ อ่านเพราะเราเทศน์มาเอง เทศน์เช้า แล้วเวลาไปอ่าน ธรรมะกินไม่ได้ ธรรมะกินไม่ได้ ถ้าธรรมะกินได้ เราต้องการเวลาทำบุญกุศล ต้องการร่ำต้องการ รวย อยากมีประสบความสำเร็จในชีวิตต่างๆ นี่มันเป็นเรื่องโลกๆ ไง

แต่สัจจะความจริงๆ ธรรมะกินไม่ได้ แต่เราอธิบายไปแล้ว ธรรมะกินไม่ได้ แต่ธรรมะ เปลี่ยนนิสัยคนได้ ธรรมะสักรอกกายกิเลสได้ ธรรมะทำให้คนที่จิตใจที่มันทุกข์มันยากให้มันมีความสุขสงบได้

นี่ไง เวลาเราเทศน์ทุกวัน เวลาร่างกายนี้มันต้องการปัจจัยเครื่องอาศัย หัวใจของเรา หัวใจเราต้องการธรรมๆ ถ้าต้องการธรรม ธรรมมันคืออะไรละ ธรรมมันคืออะไร เราแสวงหา อะไร ทองคำก็เป็นทองคำ เงินมันก็เป็นเงิน แร่ธาตุมันก็เป็นแร่ธาตุ สัจธรรมเป็นสัจธรรม สัจธรรมมันอยู่ที่ไหนละ สัจธรรมนะ

เวลาเราศึกษามา ศึกษามาก็เป็นปริยัติ คำว่า “ปริยัติ” ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นทฤษฎี เป็นความจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้ววาง ธรรมวินัยนี้ไว้แล้วเราไปศึกษามันเป็นทฤษฎี แต่ถ้าเราทำจริงๆ มันทำจริงขึ้นมา เห็นไหม

ซามข้าวไม่มีอาหารเลย มันก็เป็นซามข้าวเปล่าๆ นะ นี่ก็เหมือนกัน เรามีหัวใจ เราเป็น มนุษย์ขึ้นมา มันก็เป็นหัวใจเปล่าๆ มันไม่มีสัจจะไม่มีความจริงขึ้นมา เห็นไหม ถ้าเราประพฤติ ปฏิบัติความจริงขึ้นมาๆ ธรรมะกินไม่ได้ แต่หัวใจมันปราบปลื้ม หัวใจมันอบอุ่น ธรรมะมันเป็น สัจธรรมอย่างนั้นไง นี่ไง มันเหมือนไก่ได้พลอยๆ ไง

เวลามันเห็นแล้วมันสังเวชนะ เวลาสังเวช ดูสิ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แสดงธรรมๆ สิ่งที่แสดงธรรมๆ ถ้าใครได้สัจธรรมอันนั้นขึ้นมาในหัวใจ ถ้าได้สัจธรรมขึ้นมาใน หัวใจ เขาเป็นคนดีของเขาขึ้นมา เขามีสติปัญญาของเขา เขาชวนชวายของเขา แล้วมันก็เป็น บุญกุศล เรามาทำบุญทำคุณ บุญกุศล บุญมันเป็นอย่างไร

ดูสิ หลวงปู่ฝั้นท่านไปข้ามแม่น้ำโขง เวลาพระกรรมฐาน พระกรรมฐานมันก็ไม่มีการปัจจัย ติดตัวไป เวลาจะข้ามแม่น้ำโขง เรือจ้างพายข้ามฝากไง เอาบุญเอานะ แล้วก่อนจะไปเราก็บอก

เขาก่อน เขาบุญเนาะ เพราะไม่มีตั้งค์หรืออก เขาบุญเนาะ ใ้คนพ่ายก็บอกเขาบุญ เวลามันพ่าย
ข้ามไปส่งฝั่งลาวเสร็จแล้ว เขาบุญมา พอเขาบุญมา

นี่ท่านเล่าต่อๆ กันมา ท่านบอกท่านคิดได้ ท่านคิดได้ว่า โยมคนนี่เขาไม่รู้จักว่าบุญมัน
คืออย่างไร เขาถึงบอกเวลาจะเอาบุญ เขาบุญมา เขาคิดว่าเวลาเขาพ่ายเรือข้ามฟากเขาได้เงิน
ได้ทองเป็นเครื่องตอบแทนใช่ไหม ถ้าเอาบุญ เขาบุญก็ต้องมีบุญตอบแทนใช่ไหม ถ้าเขาเข้าใจ
ไม่ได้ นี่ท่านเล่าเองนะ ท่านเลยแคะขี้มูกเลย แล้วก็ยื่นใส่มือเขา แล้วมันก็ชื่อจริงๆ นะ มันก็ลอง
กินดู ใ้โฮ! บุญมันเค็มๆ เนาะ บุญมันเค็มๆ

ไม่รู้จักก็ไม่รู้จักจริงๆ ถ้าคนไม่รู้จักบุญมันคืออะไร บุญ ผู้ทรงศีลท่านข้ามฟาก เราได้ข้าม
ฟากไปแล้ว บุญกุศลเราได้ช่วยเหลือเจือจาน มันอ้อมอกอ้อมใจ นั่นมันเป็นบุญ บุญมันเป็นอย่าง
นั้น ถ้าผู้ที่มีสติมีปัญญาที่เข้าใจได้มันก็เข้าใจได้ไง ถ้ามันเข้าใจไม่ได้ๆ มันเป็นส่วนบุคคลๆ
ไง

นี่ไง ดุสิต เวลาที่วัดป่าบ้านตาดมันมีปัญหากัน ถ้าปัญหากัน มันเป็นบุญกุศล มันเป็น
วาสนา มันเป็นบารมีของหลวงตา ครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรม มันเป็นอำนาจวาสนาบารมีของ
หลวงปู่เสาร์ มันเป็นอำนาจวาสนาของหลวงปู่มั่น ท่านทำของท่านแล้ว หลวงปู่มั่นท่านมี
ชื่อเสียงคับฟ้า เวลาเราไปประพฤติปฏิบัติ เราไปฝึกหัดขึ้นมา ถ้าเรามีสติมีปัญญาขึ้นมา เราก็ได้
ความจริงของเราขึ้นมา ถ้าได้ความจริงขึ้นมามันก็เป็นบุญกุศลของเรา

ถ้าบุญกุศลของเรา เราไม่มีอำนาจวาสนาของเรา เราก็ขวนขวายของเรา ขวนขวายทำ
แล้วคว้าน้ำเหลวๆ เห็นไหม มันของส่วนบุคคลๆ มันเป็นอำนาจวาสนาของท่าน มันเป็นบารมี
ของท่าน

แล้วบารมีของท่าน แล้วผู้รับ ผู้รับ ดุสิต ครูบาอาจารย์ที่ท่านรับได้ หลวงปู่ลีท่านมี
คุณธรรมในหัวใจ เวลาท่านรับมามันไม่มีอะไรกระทบกระเทือนกันเลยใจ หัวใจ จิตใจดวงหนึ่ง
ใจดวงหนึ่ง ใจดวงหนึ่งที่สะอาดบริสุทธิ์มีคุณธรรมในหัวใจ ถ้าหัวใจที่มีคุณธรรมรับมาด้วย
คุณธรรม มันก็เป็นคุณธรรมเหมือนกัน นี่ไง ถ้ามันมีหัวใจที่มันเป็นธรรม หัวใจที่มีคุณธรรมพอ
มันรับสิ่งนั้นมาแล้วมันไม่กระทบกระเทือนใครทั้งสิ้น มันเป็นสมบัติของหลวงตา มันเป็นสมบัติ
ของครูบาอาจารย์ของเราที่ท่านสร้างของท่านมา

ใ้พวกเรา นี่ไง ปกป้องมรดก มรดกอะไร ไ้ได้พลอย ไ้ได้พลอยมันไม่รู้อะไรเป็นธรรม
อะไรไม่เป็นธรรมไง

สิ่งที่เป็นธรรมๆ เป็นธรรมคือความถูกต้องดีงาม ความเป็นธรรม เหตุและผลรวมลงเป็น
ธรรม สิ่งที่เราเจอจากกัน เราคุยกัน สิ่งใดที่มันสรุปลงเป็นเหตุเป็นผล อันนั้นต้องเป็นข้อสรุป มัน

พวกเรามันว่าเหว่ ดูลิ ทุกคนก็บอกพระพุทธานายอดเยี่ยมมากเลย แต่ประชากรในประเทศไทยไม่มีศีลไม่มีธรรมเลย ทำไมมันเป็นอย่างนั้นนะ เพราะมันไม่เข้าไปถึงหัวใจใจ เพราะมันไม่ทำของมันเป็นความจริงใจ ถ้าความเป็นจริงขึ้นมา ก็เลสมันก็บอกเลย เราเสียเปรียบเขา เราไม่ได้ของเขา

ไปดูคลังสินค้าสิ คลังสินค้า สินค้าที่ไม่ได้ออกมาอยู่ในคลังมหาศาลเลย เป็นของใครนะ นี่ก็เหมือนกัน เราอยากได้วัตถุๆ ใจ แต่เราไม่ได้อยากได้หัวใจของเราใจ เราไม่อยากจะคุณธรรมในหัวใจของเราใจ ก็อยากได้เหมือนเขา เราเสียเปรียบๆ เสียเปรียบก็คลังสินค้านั้นนะ เขาตีกลับนะ มันผิดกฎหมาย ไม่ให้เข้ามาหรอก

นี่ก็เหมือนกัน มันไม่ใช่ของเราๆ ไม่ใช่ของเรา เราก็ไม่ไปยุ่งไปเกี่ยวนะ ถ้าของเรา ของเรา เรายังเสียสละเลย ของเรายังทำเพื่อประโยชน์เลย แล้วมันไม่ใช่ของเราแล้วเราจะไปยุ่งทำไมไง ถ้ามันมีสติปัญญาอย่างนั้นมันก็ไม่เสียเปรียบ ไม่เสียเปรียบมันก็ทำได้ไง นี่ทำอะไรไม่ลงเลย เสียเปรียบไปหมด มันจะเอาชนะคะคานกัน มันจะเอาให้คนเขายอมรับไป

ลาภสักการะ ลาภก็อยากได้ ของวัตถุก็อยากได้ ยังต้องการสักการะอีก ต้องการให้เขายอมรับกันอีก แต่ในทางอาชญากรรม เวลาเขาสืบประวัติๆ มันมีประวัติ มันมีที่มาที่ไป คนคนหนึ่งมีพ่อแม่ มีถิ่นเกิด สืบประวัติได้ทั้งนั้นนะ

นี่ก็เหมือนกัน พระบรมมาแต่ละองค์ บรมมาจากไหน อุบัติมาเป็นอย่างไร บรมที่ไหน จำพรรษามาอย่างไร ได้ไปสร้างวีรกรรมไว้ที่ไหนบ้าง มันสืบประวัติได้หมดนะ แล้วมันจะมาบอกว่าคุณทำดีๆ

ทำดีไม่ทำดี สืบประวัติเขาสืบได้ทั้งนั้นนะ ทางการข่าวเขาทำได้ทั้งนั้นนะ ใช้นั้น เห็นไหม แล้วมันไม่ต้องมาอวดกันหรอก ไม่มีความหมาย เราทำความจริงของเรา ถ้าความจริงของเรา ถ้าธรรมะกินไม่ได้

เราจะเอาธรรมะที่กินได้ไง เอาชื่อเอาเสียง เอาสักการะ เอาความพอใจของเราใจ จะเอามาเป็นประโยชน์กับเราใจ จะเอามากินได้ไง นั้นนะไปได้พลอย มันเรื่องโลกธรรม ๘ โลกธรรม ๘ ธรรมะเก่าแก่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ตรัสรู้ก็มีอยู่แล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ที่อยู่ มันก็กระหน่ำใส่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้วมันก็มีของมันต่อไป โลกธรรม ๘

โลกธรรม ๘ ธรรมะเก่าแก่ประจำโลก ไม่ใช่สังฆธรรมๆ บรมมาเป็นศากยบุตรพุทธิในรสก็เป็นลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ มันประพฤติปฏิบัติให้เกิดมรรคเกิดผลขึ้นมาในใจของตน ถ้าเกิดมรรคเกิดผลขึ้นมาในใจของตน สิ่งที่สามารถสิ่งที่มันคายออก มันจะ

เป็นกรรมะ กรรมะที่เป็นประโยชน์กับหัวใจใจ กรรมเหนือโลกๆ คุณกรรมอันนี้ขึ้นมาไง มันไม่ใช่
โก๋ได้พลอยไป

กรรมะกินไม่ได้ กรรมะกินไม่ได้ มันเป็นความเห็นของโลก เราก็เทศน์ไปเนาะ เพราะโลก
เขาคิดกันอย่างนั้นไง แล้วกรรมะเป็นอย่างไรละ นี่ไง บุญก็เต็มๆ นั่นไง ถ้ามันไม่รู้จักบุญของมัน
เลยไง แต่ถ้ามันทำของมันแล้วมันจะรู้ของมันขึ้นมา

บุญมันคืออะไร สิ่งใด เรื่องความเป็นไปของโลกมันก็เป็นของมันอยู่อย่างนี้ แล้วถ้าเรามี
สติมีปัญญาของเรา เราได้ทำของเราสมบูรณ์แล้ว ศีล สมาธิ ปัญญา เราได้ทาน เราได้รักษาศีล
เราไม่ผิดศีล เราทำหน้าที่การงานของเราด้วยความสมบูรณ์ มันผิดตรงไหน มันมีอะไรขาดตก
บกพร่อง ถ้ามันไม่ผิดตรงไหน ไม่มีอะไรขาดตกบกพร่อง อะไรมันจะยิ่งใหญ่กว่าหัวใจของเรา
ถ้าทำแล้วไม่ประสบความสำเร็จ ไม่ประสบความสำเร็จก็ทำอีก ทำไม่

คนเราจะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร เราทำหน้าที่การงานของเรา เรามีอาชีพของเรา
เราก็จะมูมานะของเรา ถ้าเกิดเจ้านายไม่ดี ผู้ร่วมงานไม่ดี ไม่ดีก็คือไม่ดี ไม่ดี เราก็ทำของเรา
เพราะเราเกิดมาอย่างนี้ เรามาประสบเหตุการณ์อย่างนี้ เราเกิดมาด้วยสภาพกรรม เราเกิด
มาแล้วเราต้องสังคัมเดียวกัน ในสังคัมเดียวกัน ดุสิ เวลาที่มีคู่ขัดแย้ง มันต้องมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
ตายไปมันถึงจะจบไป แล้วถ้ามันไม่จบขึ้นมา มันก็ขัดแย้งกันไปอยู่อย่างนั้นในสังคัม ในชุมชนใด
ก็แล้วแต่ ถ้ามีคู่ขัดแย้ง ดุสิ ในทางการเมือง ถ้าสมัครเป็นคู่ มันต้องฟาดฟันกันไปจนจบไปข้าง
หนึ่ง มันเวรกรรมอะไรของมันไปเจออย่างนั้นนะ นี่ก็เหมือนกัน เราเจอสภาพแบบนี้ เราก็มี
สติปัญญาของเราไป รักษาหัวใจของเรา รักษาหัวใจของเรา

หลงตาทำนองสอนประจำนะ ใครจะดีใครจะชั่วอย่างไรเรื่องของเขา เราดูแลหัวใจของ
เราวะ

เราเกิดร่วม เกิดมาเจอกันนะ เกิดมาเจอกัน ถ้าเราเจอสิ่งที่ไม่ดีๆ ไม่ดีก็คือไม่ดีของเขา
เราทำคุณงามความดีของเรา แต่มันทำไม่ได้ เพราะอะไร เพราะเราก็ทุกข์ก็ยากอยู่แล้ว แล้วเรา
จะหาจำเลยมารับความผิดอันนี้ไง ใ้หนุ่นใ้หนี่ ใ้หนี่ใ้หนั้น ส่งไปหมดเลย แล้วตัวเราละ เราจะ
ปล่อยให้บ้านเราร้างใช่ไหม

ถ้าเราไม่ปล่อยให้บ้านเราร้าง กรรมะมันกินไม่ได้ แต่ถ้ามีกรรมะกลับมานะ กรรมะ
กลับมาในหัวใจของเรา ถ้ากรรมะกลับมาในหัวใจของเรา เราเป็นกรรม เราขึ้นอยู่กับเหตุการณ์
อยู่ในสภาวะที่มันกระทบกระทั่งเออรุนแรง เรายังมีสติปัญญาของเรา

เวลาคนที่ภาวนาทุกคนจะบอกเลย มันไม่มีงานทำ มันนั่งแล้วมันจิตซืด มันไม่มีอะไรทำ ใจนี้ก็เหมือนกัน ถ้าเราอยู่ในสังคมสิ่งใดที่มันกระทบ นั่นแหละมันกระทบแล้ว หัวใจมันรุนแรงแล้ว

รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร นี่มันเป็นบ่วง มันเป็นพวงมารแล้ว ที่เวลามันกระทบกระเทือนในหัวใจนะ ถ้ามีสติปัญญา ถ้ามีสติปัญญา นี่คือธรรมใจ ธรรมโอสถสามารถดับไฟได้ไง ธรรมโอสถสามารถดับได้ไง แล้วถ้ามันดับได้ มันรู้ของมันนะ มันมีเหตุมีผลของมัน มันยอมรับเหตุรับผล รับเหตุผลจากหัวใจ รับเหตุรับผลเพราะธรรมะมันชนะธรรม

ในเมื่อสังขารมันเกิดขึ้นในหัวใจ ก็เลสมันต้องสงบตัวลง ก็เลสมันต้องหมอบตัวลง ถ้าหมอบตัวลงแล้ว ถ้ามันมีสังขารจะมีความจริงขึ้นมาอย่างนี้ พอว่าจะรักษามรดกธรรม มันก็เข้าใจใจ อ้อ! มรดกมันเกิดจากตรงนี้ ถ้ามันเกิดมรดกอย่างนี้แล้ว มรดกจากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง ใจที่มีคุณธรรมเหมือนกันนะ มันมีอะไรขัดแย้ง มันมีอะไรขัดแย้ง ถ้าเป็นธรรมะเหมือนกันมันมีอะไรขัดแย้ง

คูลี เวลาแม่น้ำไหลลงสู่ลำคลอง ถ้าแม่น้ำไม่มีสารพิษลงไปในลำคลอง มันจะเพิ่มจำนวนน้ำให้มากขึ้นๆ เพราะอะไร เพราะแม่น้ำหลายๆ สายมันไหลไปรวมกันใช่ไหม หลายสาขา นี่ก็เหมือนกัน ความรู้สึกนึกคิดของเราที่มันอยู่ในหัวใจของเรา ถ้าเราดูแลรักษาด้วยคุณธรรมของเรา เวลามันเป็นสังขารจะเป็นความจริงขึ้นมา นี่ไง จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่งไง มันเป็นอันเดียวกัน แม่น้ำทุกแม่น้ำมันไหลรวมกัน มันมีขัดแย้งกันตรงไหน มันมีอะไรขัดแย้งบ้างถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมา

มันไม่ความจริงสิ มันเป็นน้ำเสียจากโรงงานที่มันปล่อยสารพิษลงไปนะ ชาวบ้านเขาเดินขบวน เขาพยายามปิดกั้นไม่ให้มาไง นี่ก็เหมือนกัน รักษา มรดกๆ น้ำเสียหรือน้ำดี มันเข้ากันได้หรือไม่ ถ้ามันเข้ากันได้ ไม่มีปัญหาอะไรทั้งสิ้น มันมีปัญหากันนี่ไง นี่ไง มันไถ่ได้พลอยๆ มันรับรู้สิ่งนั้นไม่ได้ แต่เวลาเข้าใจก็เข้าใจเป็นเรื่องโลกธรรม ๔ นะ มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ ไปเข้าใจกันตรงนั้นนะว่านั่นเป็นธรรม นี่โลกธรรม ๔ โลกธรรม ธรรมของโลก ไม่ใช่ธรรมของธรรม มีโลกกับธรรมๆ โลกคือโลก ธรรมคือธรรม อยู่ด้วยกันๆ แต่มันไหลไปเอาโลกไป แล้วก็ยึดมันถือมันนะ นี่มรดกๆ

มรดกของใคร ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นมรดกของใคร เป็นมรดกของใคร มันเป็นสมบัติสาธารณะ ถ้าสมบัติสาธารณะ ทุกคนเป็นลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใช่ไหม เราเป็นชาวพุทธ เราเป็นลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือเปล่า ใครจะมาบังคับบอกว่าเราห้ามนับถือพระพุทธรูปหรือ เรานับถือของเราล่ะ ทำไม

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าครูบาอาจารย์ท่านทำประโยชน์ของท่าน มันเป็นประโยชน์ของท่าน มันเป็นอำนาจบาปกรรมของท่าน ท่านทำของท่านไว้ให้กับโลก มันควรจะเป็นกรรมใด มันไม่ควรจะเป็นสารพิษ มันไม่ควรทำให้เกิดบาดหมางน้ำใจกัน สิ่งที่เป็นกรรมๆ มา มันควรจะเป็นอะไร

ดูตาน้ำลึ ตาน้ำที่ใสสะอาดขึ้นมาเป็นแม่น้ำแหล่งน้ำขึ้นมา มันจะมีแต่ความร่มเย็นเป็นสุข ที่ไหนมีแหล่งน้ำ ที่มันมีปลา มันมีอาหาร มันมีทุกอย่างเลย นี่แหล่งน้ำ

นี่ไง คุณธรรม คุณธรรมท่านทำของท่านไว้ แล้วมันเสียหายอย่างไร กรรมะกินไม่ได้ๆ กรรมะที่มันมีคุณธรรมแล้ว มันมีหลักเลย มีหลักใจเป็นตัวอย่าง สมณสาธูป ทุกอย่างมันเป็นคุณงามความดีไปหมด ฉะนั้น มันก็ย้อนกลับมา ย้อนกลับมาในวงกรรมฐานเรา ถ้าวงกรรมฐานเรา เวลาท่านครูบาอาจารย์แสดงกรรมๆ ที่นุ่มนวลอ่อนหวานก็มี

หลวงตาท่านพูดบ่อยว่าหลวงปู่ฝั้นท่านพูดนุ่มนวลมาก พุทโธสว่างไสว พุทโธส่องใส ใครฟังแล้ว แหม! ซึ้งใจไปหมดเลย แต่เวลาของท่าน โอ้โฮ! ยิ่งอย่างกับปืนกลเลย พรีดๆ นั่นมันเป็นจิตนิสัยของคน จิตนิสัยของคนไง แต่มันมีคุณธรรมหรือไม่ ถ้ามีคุณธรรมหรือไม่ มันไม่มีการขัดแย้งกันเลย ดูสิ มีการเคารพบูชากันทั้งสิ้น มีการเคารพบูชาตามอาวุโสกันแต่ อาวุโส ผู้ที่มีคุณธรรมท่านเดินหน้าไปก่อน มันปกป้องดูแลเรามานะ พี่ดูแลน้อง น้องดูแลน้องต่อๆ กันไป

นี่ก็เหมือนกัน ในสังฆะๆ ถ้าเป็นกรรมๆ ใครทำมันก็เป็นกรรม ถ้าเป็นกรรมแล้วมันปกป้องดูแลกัน สังฆะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ให้ใครใหญ่ทั้งสิ้น ฝากไว้กับหมู่สงฆ์ๆ แต่หมู่สงฆ์ๆ พอคำว่า “หมู่สงฆ์” หลวงตาท่านพาทำๆ ไร ก็จะเอาหมู่สงฆ์เที่ยวไปตัดสินคนอื่น

หมู่สงฆ์ตัดสินหมู่สงฆ์นั้น หมู่สงฆ์นั้นทำสิ่งดีงาม เทวดา อินทร์ พรหมอนุโมทนา หมู่สงฆ์นั้น แล้วถ้าหมู่สงฆ์นั้นสะอาดบริสุทธิ์ หมู่สงฆ์นั้นก็มีคุณธรรมนะ ทุกคนเขาแสวงหาเอง หมู่สงฆ์นั้นไม่ต้องไประรานใคร หมู่สงฆ์นั้นไม่ต้องไปทำสิ่งใดทั้งสิ้น หมู่สงฆ์นั้นเพื่อหมู่สงฆ์นั้น เอวัง